

„A halálnál nincs botrányosabb dolog”

Ma hetvenöt éves a száz művet alkotó író – Hernádi Gyula saját evangéliumán dolgozik

Pontosan száz művet írt a ma hetvenöt éves Hernádi Gyula. Az író beszél készülő könyvéről, Jancsó Miklóshoz fűződő viszonyáról, politikai állásfoglalásáról, s a halált mint botrányt is megemlíti.

– Emlékszik még, melyik volt az első könyve?

– A Deszakkolostor 1959-ben jelent meg, a legutóbbi Jancsó-trilógia részei az utolsó munkáim. Legalább is eddig.

– Minek tartja magát: írónak, költőnek, forgatókönyvek szerzőjének?

– Ennek mind és természetesen zseninek. Írtam regényt, verset, drámát, csináltam filmeket. Ez fért bele. Momentán nálam mondatott ki először a Kiáltás és kiáltás című regényemben, hogy 1956 forradalom volt. Nem én mondtam, egy szereplő szájába adtam a mondatot, de így is betiltották. Ez 1960-ban volt, húsz évig vártam a megjelenésére.

– Ezzel együtt nemigen mondható, hogy teljes mértékben elnyomott volt az előző rendszerben.

– Nézze, álljon ide elem az az ember, akit Aczél György jobban üldözött, mint engem. Folyamatosan szilencium alatt álltam. Kértem én, ki volt akkor az ellenálló? Még azt is megtette velem, hogy leszedette a nevem a Szegénylegények stáblistájáról, pedig én írtam a forgatókönyvet. Úgy volt, hogy utólag mégis rátesznek, nem is tudom, megtörtént-e. Üzenem azoknak, akik azt mondják, a rendszer kegyeltje voltam, hogy tizenöt évig alig publikálhattam.

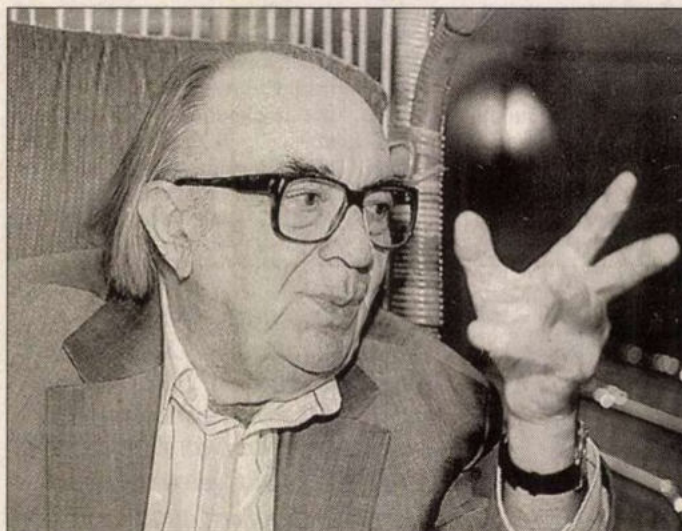
– Pedig olvastam valahol, hogy ön és Jancsó Miklós történetét Aczél hatvanadik születésnapjára...

– Tudom, **Eörsi István** jött ez-

zel elő. Ő, aki Lukács György háta mögül jött elő. Nemrég mondtam is neki, hogy észrevehetted volna, hogy az egy gogoli torta volt. Őn most képzeljen maga elé, egy harmincöt kilós cukrászteményt. Nem lehetett nem észrevenni, hogy ez csupán ajándékarikatúra. A torta úgy készült, hogy bementem az Intercontinental cukrászához és megkérdeztem, mekkora tortát csináltak Liz Taylor és Richard Burton számára, amikor Pesten ünnepeltek. Azt mondta harmincnégy kilósat. Mondtam jó, ez legyen egy kilóval több. Ennyi a történet, s nem több. A sztori legkevésbé sem a talpnyalásról szól. Hozzáteszem, amikor egy hatalomváltás során Aczél és másokat menesztettek, mi – az érkező „jó tanácsok” ellenére sem hagytuk abba a Szerelmem Elektra filmrevitelét. A produkció Gyurkó László műve alapján készült, s Gyurkó közismerten Aczél közvetlen környezetéhez tartozott. Ekkor javasolták, hogy álljunk le, de nem tettük. És a film Jancsó egyik legjobb munkája lett.

– Önökhöz kapcsolják a posztmodern abszurd megszületését Magyarországon. Munkáikban számos polgárpukkasztó motívum szerepel. Mennyi volt ebből a tudatos műfaji útkeresés és mennyi a brahi? Nem nevettek egymás között, hogy na, ebbe mit fognak belemagyarázni?

– A két szándék együtt működött. Azt eldöntöttük, hogy a biedermeier közízlést próbára tesszük, ha kell, a blaszfémia esz-

Hernádi Gyula: a szóvicc filozófiai kategória

Fotó: Pélyi Nóra

közeivel. Picasso vagy Dalí már megjelenésében is provokatív volt. Ezt akartuk mi is. Nézze, a világ abszurd, mert kifejezhetetlen. Wittgenstein is megmondta, a szóvicc az egyik legfontosabb filozófiai kategória. Ha azt kérdezem, hogyan beszél a szívhez szóló ügyvéd? Azt válaszolom: megpendíti a joghurt. Máris megkérdőjeleződött a jelölt és a jelölő viszonya. Leírtam egy feszült helyzetet, egyszerűen jeleztem, az egész mennyire esetleges.

– Politikai értelemben mintha eltávolodtak volna egymástól Jancsóval.

– Évtizedeken keresztül mindenben együtt gondolkodtunk. Nézeteink azonosak voltak és bizonyos pontokon azonosak ma is. Barátok voltunk és vagyunk. A politikai viták, hogy ő jobban szereti az SZDSZ-t, én pedig a Fideszt, elolvadnak az időben.

Számomra jobboldal és baloldal egyébként sem létezik. Humán és antihumán ütközésében hiszek. Egyébként nem utálom az SZDSZ-t sem, csak nem értem, hogy az antibolsevizmus élharcosai hogyan kormányozhattak együtt az utódpárttal. De mondom, a barátság nem változott. Jövő héten öt ünneplik a nyolcvanadikra. Én is ott leszek.

– Ha már politizálunk, az Orbán-Torgyán-szövetség sem tűnt eleve elrendeltnek...

– Kétségtől kényszer volt. Az hozta össze, hogy az ország nem volt hajlandó emlékezni, milyen volt az előző rendszer.

– Torgyán körül ön gyakran felbukkant, s többször is nyilatkozta, milyen nagy politikusnak tartja. Ma viszont bukott embernek számít, aki talán szeretné ezt az egy évet ép bőrrel megúszni...

– Én ma is nagy politikusnak

tartom, aki nélkül nem lehetett volna leváltani az előző kormányt. Torgyán nélkül Orbán Viktor ma nem lenne miniszterelnök. Torgyán bizonyos dolgokban elgaloppírozta magát, ez kétségtelen, de amit 1998-ban tett, sorsdöntő volt.

– Nem zavarja, hogy sokan a ma uralmon levőktől – akikhez ön vonzódik –, a demokráciát féltik?

– Én azoktól féltettem, akik korábban nem csináltak demokráciát. Torgyánt abban sem tagadom meg, hogy a Kis Újság közli folytatásokban az Egri csillagok háborúja című regényemet. A szöveggörnyezet engem nem érdekel. Az én írásom önmagáért beszél.

– Min dolgozik jelenleg?

– Hernádi evangéliuma, ez készülő kötetem címe. Lassan haladok vele, mert fáradékonyabb vagyok, ráadásul közel ötszáz oldalas lesz kézirat. Az evangélium ugyebár örömhírt jelent a Bibliában, ahol négyféle aspektusból mesélik Jézus életét. Nos, négyféle variációban írom meg, hogyan látom én magamat, hogyan lát az anyám, a szeretőm és az ellen-ségem.

– Szokott gondolni az elmúlásra?

– Először hétévesen jutott eszembe a halál, akkor sokat is foglalkoztam vele. Azóta viszont egyre kevésbé. Az azonban biztos, a halálnál nincs botrányosabb dolog a világon. Nekem öröklét kell a halál jogával és nem véges lét a halál kényszerével. Szerintem ez a mostani szisztéma nem eljárás. Szomorú, hogy az Isten csak ezt tudta kitalálni.

GRÉCZY ZSOLT